herpy

GECKOR

Tokaygecko

Gekko gecko

Sydostasiens stora, högljudda klättrare med blågrå kropp, orange fläckar och ett läte som ljuder to-keh. *Gekko gecko* är imponerande och intelligent, men också försvarsvillig och bitsk, och den är inget djur för den som gärna vill ha sitt kräldjur i handen.

Familj: Gekkonidae Engelska: Tokay gecko Tidigare namn: *Lacerta gecko*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**25-35 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**10-20 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Trädlevande och klipplevande**
Biotop	**Regnskog och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 60 × 120 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**26-29 °C**
Värmeplats	**30-35 °C**
Temperatur, natt	**23-26 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 1
Föda	**Insekter och ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**12-36 mån.**
Kullstorlek	**2 ägg**
Kullar per år	**4-8**
Inkubation	**60-180 dagar** vid 25-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Gekko gecko är en av världens största geckor. Vuxna djur blir vanligen 25-35 cm inklusive svans, och hanarna är större än honorna med bredare huvud och kraftigare käkar. Kroppen är blågrå, ofta med en turkos ton, och tätt besatt med orange eller roströda fläckar. Ögonen är stora och gyllene med lodrät pupill. Under tårna sitter lameller med miljontals mikroskopiska hår, som fäster på nästan allt, även lodrätt glas.

Arten beskrevs av Linné 1758, och det vetenskapliga namnet härmar hanens läte, ett högt, upprepat to-keh, som han använder på natten för att markera sitt revir. Man skiljer på två underarter, *Gekko gecko gecko* och *Gekko gecko azhari*, men var gränsen går, och om det döljer sig fler arter under namnet, är fortfarande omdiskuterat.

Arten är en av de mest försvarsvilliga geckorna i handeln. Den fräser, spärrar upp gapet och biter, och bettet gör ont och kan ge blod. Den håller fast med käkarna, så man ska inte rycka loss den utan vänta tills den släpper. Många djur blir lugnare med tiden, men sällan egentligt tama. Det är ett djur man tittar på och sköter med respekt.

Många djur i handeln är fångade i naturen och kommer ofta uttorkade, avmagrade och fulla av parasiter, så köp alltid uppfödda djur. Färg och teckning varierar mycket, och det har tagits fram färgformer med till exempel mer svart eller mer rött i fläckarna.

Utbredning och livsmiljö

Gekko gecko lever naturligt i stora delar av Syd- och Sydostasien: från Bangladesh, nordöstra Indien, Nepal och Bhutan genom Myanmar, Thailand, Kambodja, Laos och Vietnam till Malaysia, södra Kina (bland annat Yunnan, Guangxi och Hongkong) och Taiwan. Mot söder och öster finns den på de indonesiska öarna, på Filippinerna och i Östtimor. Typlokalen för underarten *gecko* är Java, och för *azhari* är det Barkal i Chittagong Hill Tracts i Bangladesh.

Arten har dessutom införts och bildat bestånd i bland annat Florida, på Hawaii, på Martinique och i Mexiko. De hör inte till det naturliga utbredningsområdet och är inte med på kartan.

> **Naturlig utbredning:** Bangladesh, Indien, Nepal, Bhutan, Myanmar (Burma), Thailand, Kambodja, Laos, Vietnam, Malaysia, Kina, Taiwan, Filippinerna, Indonesien och Östtimor.

LIVSMILJÖ

Gekko gecko är knuten till träd och klippor i tropisk skog, men den är mycket anpassningsbar. Den finns i regnskog, i skogsbryn, i plantager och i jordbruksland nära människor, där den bor i ihåliga träd, klippspringor och under hustaken. På många håll är den en välsedd gäst, eftersom den äter kackerlackor och andra skadedjur.

Klimatet är varmt och fuktigt hela året med en tydlig regntid. På dagen ligger temperaturen ofta på 25-32 °C och på natten ett par grader lägre. Geckon är nattaktiv och tillbringar dagen i en springa, ofta tätt tillsammans med sin partner. Fortplantningstiden sträcker sig grovt sett från hösten till försommaren, och regnväder verkar sätta igång äggläggningen.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur behöver ett högt terrarium på minst 60 × 60 × 120 cm (längd × bredd × höjd), och en särskilt stor hane bör ha 90 × 60 × 120 cm. Ett par kan bo i samma terrarium, men då ska det finnas plats att gå varandra ur vägen och flera gömmor på olika höjder. *Gekko gecko* är territoriell och hålls helst ensam, och två hanar får aldrig gå ihop. Lika stora ungdjur kan gå ihop en tid men ska skiljas åt senast vid sex månaders ålder.

Välj ett terrarium av glas, PVC eller trä med dörrar i fronten, som håller kvar värme och fukt, och se till att ventilationen är god. Inred med kraftiga grenar, korkrör och korkplattor så att djuret kan klämma sig in i smala springor. Gömmorna ska gå att se in i och vara så rymliga att du kan få in en hand om det blir nödvändigt. Levande växter som pothos eller konstgjorda växter ger skydd.

Som bottensubstrat är kokosmull eller en bioaktiv blandning med gråsuggor och hoppstjärtar ett bra val. Substratet ska vara fuktigt men inte blött. Ta bort spillning från hörnen och håll dörrarna låsta, för geckon är blixtsnabb och smiter lätt ut.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

TEMPERATUR

Gekko gecko vill ha det varmt. På dagen ska det vara 26-29 °C i terrariet med en varm plats under en lampa på 30-35 °C. Omkring 32 °C på den varma platsen passar de flesta djur. På natten kan temperaturen sjunka till 23-26 °C, och i de flesta hem kräver det en svag värmekälla utan ljus, till exempel ett keramiskt värmeelement.

Se alltid till att det finns en temperaturskillnad, så att djuret själv kan välja mellan varma och svalare zoner. Mät med en digital termometer både upptill och nedtill, och styr all värme med termostat. Stark värme och låg luftfuktighet torkar ut djuret. En gecko som sitter med öppen mun eller hela tiden gömmer sig i den svalaste änden har det för varmt.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 60-80 %, mätt mitt i terrariet. Spraya ordentligt på kvällen och lätt på morgonen, så att fuktigheten stiger under natten och sjunker igen under dagen. För låg fukt ger hudrester som fastnar, medan ständigt blöta förhållanden ger mögel och hudproblem, så ventilationen måste vara i ordning.

Gekko gecko dricker droppar från blad och rutor, men ställ också in en låg skål med friskt vatten och byt vattnet varje dag. En hygrometer visar om rytmen håller.

LJUS OCH UVB

Arten är nattaktiv och kan leva utan UVB om den får D3-vitamin som tillskott, men i dag rekommenderas ett svagt UVB-ljus, och det är särskilt värdefullt för avelshonor. Använd ett UVB-rör för skuggdjur (Ferguson-zon 1), till exempel ett T5- eller T8-rör på 5-7 %, ovanför nätlocket på ena sidan, så att UV-indexet högst är 1-2 vid de översta grenarna. Resten av terrariet ska ha skugga. Byt röret var 12:e månad.

Håll lampan tänd 12 timmar om dagen, gärna styrd av en timer. På natten ska det vara mörkt.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Gekko gecko är insektsätare. Baskosten är syrsor och dubiakackerlackor, kompletterade med gräshoppor och då och då vaxmottslarver, tobakshornmaskar eller zophobas för omväxlingens skull. Foderdjuren ska vara mindre än geckons huvud och ha fått bra mat ett par dagar innan de ges vidare. Pudra dem med kalk och ge regelbundet ett multivitamin.

Unga djur matas varje dag, vuxna varannan till var tredje dag med så mycket som de äter på ungefär fem minuter. En nyfödd mus kan ges som godbit, högst ett par gånger i månaden. Särskilt hanar blir lätt för feta, så håll koll på vikt och kroppsform.

Avelshonor har ett stort behov av kalk och D3. Ge dem extra och följ deras vikt.

BETEENDE OCH HANTERING

Gekko gecko är snabb, stark och försvarsvillig. Den fräser, gapar och far fram när den känner sig hotad, och ett bett kan gå genom huden. Grip inte efter den och räkna inte med att den blir tam. Många djur lär sig med tålamod att ta mat från en pincett, och vissa lugnar ner sig med tiden, men det är ett djur att titta på, inte att ha i handen.

Hanens to-keh hörs på långt håll, särskilt på natten, och det är värt att tänka på om terrariet ska stå i sovrummet. Två hanar får aldrig hållas tillsammans, och även honor kan slåss. Ett par fungerar bara om djuren passar ihop. Ett gott tecken är att de sover i samma gömställe, och annars ska de skiljas åt.

Nya djur behöver ett par veckors lugn för att komma till ro, och rengöring och utfodring ska ske lugnt och utan hastiga rörelser.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna har större huvud, kraftigare käkar och en tydlig, V-formad rad porer framför kloaken samt en utbuktning vid svansroten. Hos honorna är porerna små eller otydliga, så könet syns säkrast på halvvuxna och vuxna djur. Djuren blir könsmogna vid 12-36 månader, men det är storlek och kondition som räknas. Honor bör inte sättas i avel förrän de är fullvuxna och i god hull, och helst inte före 18 månaders ålder.

PARNING

Sätt en frisk hane tillsammans med en hona när båda är i god form. Inte alla par passar ihop, så håll ett öga på dem de första dagarna och skilj dem om den ena blir aggressiv. Använd aldrig två hanar, och kom ihåg att en annan hona kan äta äggen.

I naturen fortplantar sig arten grovt sett från hösten till försommaren, men i fångenskap kan den föröka sig hela året. Den första äggkullen kommer omkring en månad efter parningen. Ge gärna honan en paus efter tre till fyra äggkullar, så att hon inte blir utsliten.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger två hårdskaliga ägg åt gången och klistrar fast dem på en lodrät yta, ofta i en smal springa eller mellan två plattor. Det går ungefär en månad mellan äggkullarna, och det blir vanligen fyra till åtta äggkullar under säsongen.

Ge honan lämpliga platser att lägga på, till exempel två platta stycken korkbark eller skiffer med 2-5 cm emellan. Äggen limmas fast och ska inte grävas ner. Håll koll på honans vikt och kalkreserver, och ge gott om kalk och insekter under hela säsongen. Särskilt vildfångade honor kan bryta ihop av kalkbrist.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

INKUBATION

Äggen sitter så hårt fast att de inte kan petas loss utan att gå sönder. Låt dem sitta kvar om temperatur och fukt är i ordning och skydda dem mot de vuxna, eller flytta hela plattan eller gömman med äggen till en inkubator. Håll dem vid 25-30 °C med hög luftfuktighet, till exempel med fuktig vermikulit eller kokosmull i närheten, men utan att de blir blöta. Under 24 °C och över 32 °C dör fostren lättare.

Inkubationstiden varierar mycket, från omkring 60 till 180 dagar, och är vanligtvis 90-120 dagar. Ju varmare, desto kortare tid. Det är oklart om temperaturen påverkar könet, så räkna inte med att kunna styra det.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är 5-8 cm långa vid kläckningen och äter upp sitt eget skinn vid första ömsningen. *Gekko gecko* vaktar sina ägg, och föräldrarna tolererar ofta ungarna de första månaderna, så de kan vara tillsammans så länge, men ungarna kan också flyttas direkt. Senast vid omkring sex månaders ålder ska de ha varsitt terrarium, eftersom de annars börjar slåss.

Ge små insekter som inte är bredare än avståndet mellan ungens ögon, till exempel små syrsor och bananflugor, varje dag och pudrade med kalk med D3. Håll samma temperatur och fukt som hos de vuxna, spraya dagligen och väg ungarna regelbundet.

Hälsa och vanliga misstag

Gekko gecko är härdig när den hålls rätt. De typiska problemen är:

- Vildfångade djur är ofta uttorkade, avmagrade och fulla av parasiter. Köp uppfödda djur. Har du ett vildfångat djur, se till att det dricker och äter innan det behandlas för parasiter, och låt en kräldjursveterinär undersöka ett träckprov.
- För lite kalk och D3, särskilt hos avelshonor, ger mjuka ben och kramper. Pudra fodret och ge svagt UVB.
- För låg luftfuktighet ger hudrester på tår och svans, som kan snöra av en tå. Fukta och lossa dem försiktigt.
- För blöta förhållanden utan ventilation ger mögel, svamp och hudinfektioner.
- Fetma, särskilt hos hanar. Håll koll på vikten och begränsa de feta foderdjuren.
- Bett och skador efter slagsmål, om djuren inte skilts åt eller det finns för få gömslen.

Sök veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret tappar vikt, inte äter på flera veckor, hela tiden sitter med öppen mun eller har svårt att ömsa.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.